

Anna Bugge-Wicksell: Föredrag för kvinnans rösträtt

Talare

Anna Bugge-Wicksell
Jurist, politiker och diplomat

Datum

13 maj 1917

Plats

Stockholm

Jag hoppas att det är sista gången vi stå tillsammans, kvinnor ur olika politiska partier och olika livsåskådningar, och tillsammans tala rösträtt. Läget är ju följande: det går en demokratiens våg över Europa, som gör sig märkbar i alla länder. Den bäres av nöd och brist, bakom den stå hungrande människor. Bristen är verklig och kännbar inom alla klasser; men värst känns den naturligtvis inom arbetarhemmen och andra hem med små inkomster. Men alla veta av nöden, ingen kan förneka dess existens. Allraminst de styrande, som nu under kriget tagit livsmedelsfördelningen om hand; ingen vet bättre än de, att det helt enkelt icke finnes mat nog inom landet, så att alla kunna bliva fullt mätta. Kanske finns det över huvud icke nog mat på hela jorden i närvarande stund. Det vore begripligt i så fall. Millioner unga kraftiga armar ha dödats eller stympats; andra millioner ligga i skyttegravarna, åter andra finnas i ammunitionsfabrikerna och i alla annan krigsindustri. Alla dessa skola leva, men det som de själva producera är icke liv utan död. Det är icke underligt, om det då blir för litet.

Det har säkerligen också begåtts fel från de styrandes sida; några av dessa fel voro kanske svårförlåtliga. Men fel skulle alla ha begått, som satts att styra i denna tid; uppgiften är så svår, att helt kunde ingen tro sig om att kunna gå i land med den. Efter allt vad jag hört om dem, som nu ha maktens tunga börda lagd på sina axlar, göra de allt vad i deras för- många står; de veta, att det är sant, att nöd härskar, och de ha viljan att hjälpa, där hjälpas kan. Men de veta också, att förmågan icke räcker. Det är på denna kunskap och den ödmjukhet den föder, som vi bygga vårt hopp om demokratiska reformer och bland dem om politisk rösträtt för kvinnorna.

Det är naturligt, att nöd föder demokrati eller demokratiska strävanden. Det är icke så, att vi alla, som stå utanför, tro, att vi kunna göra det bättre än de som ha makten; det som nu driver massorna är icke i första hand begäret att styra, det är begäret att veta, veta hur det hänger ihop, veta vad som är nödvändigt och vad

som kan hjälpas, veta också att ingen orätt begås just mot den som har minst. Men det tragiska eller kanske det är det rättfärdiga är att de kunna få veta något endast av dem de lita på; de andra tro de inte, även om de andra förtjäna att bli trodda.

Det är den enkla förklaringen till, att med hunger följer krav på demokratiska reformer. Högern, som aldrig förstått mängdens psykologi, har också alltid trott, att människor som hungra ha annat att tänka på än "sterila författningsfrågor". Högern har fått lära sig i dessa dagar, att hungern begär mat och samhällelig medverkan i samma andetag. När de styrande då, all god vilja och all ärlig strävan till trots, icke kunna skaffa mat i tillräcklig mängd, så ligger det nära att åtminstone ge det som alltid ligger inom möjlighetens gränser, de folkliga reformerna.

Jag tror, att om vår höger nu kände sin besökelses tid, så skulle den göra ett stort och generöst grepp och nu, ofördröjligen och i ett sammanhang, binda sig för att medverka till att ge Sverige en verkligt demokratisk författning. Högern skulle därigenom vinna mycket mera än vad den förlorade. Frågan har nyligen riktats till den inom Sveriges riksdag, och om några få dagar måste den där besvaras. Hur långt regeringen och högerpartiet äro villiga att sträcka sig för att möta de demokratiska kraven, därom vet jag i närvarande stund intet. Men jag tror och hoppas, att de vilja ge något, och jag tänker mig, att bland detta något står politisk rösträtt för kvinnorna först. på listan, icke därför att den för dem är viktigast, utan därför att den kostar minst.

Och så finns det ett skäl till, varför just den reformen särskilt påkallas i närvarande ögonblick. Regeringen har i dessa. dagar framlagt förslag till civil värnplikt för män och kvinnor, och vi ha svårt att tänka oss möjligheten, att ens den mest. utpräglade höger skulle anse det riktigt tillständigt, att den enda konsekvens den vill draga av kvinnornas stora arbetsinsats i de krigförande länderna skulle vara den att ytterligare understryka, att när det gäller de samhällsliga bördorna skola män och kvinnor vara lika, när det gäller rättigheterna kunna kvinnorna fortfarande som alltid hittills sättas utanför. Det är ingen överdrift att säga, att vi känt oss upprörda över denna möjlighet, icke för bördans skull utan för ringaktningens.

Ty för oss kvinnor betyder rösträtten en upprättelse. Vare sig vi äro höger eller vänster, känna vi det så. Det att stå utanför det medborgerliga ansvaret, det käns

för oss som en brist i det rent mänskliga. Vi längta och sträva efter allt, som kan ge oss full mognad och utveckling som människor. Och en så viktig faktor är numera samhället i varje individs liv, att riktigt full människa är ingen, som icke också är full medborgare.

Detta är en vänsteruppfattning; det den som ligger på botten av all demokratisk strävan. All demokratisk djupaste innebörd är, att staten är till för människornas skull, för varje enskild människa, för såvitt det är möjligt ordna det så, att var och en får, först det lilla mått av materiell välfärd och trygghet, som möjliggör en andlig utveckling, därefter förbättring och förbilligande av de medel, som samhället ställer till förfogande för vinnande av sådan utveckling, så väl av det arbete inom samhället, som kan ge bäst användning för vars och ens förmåga, och slutligen medelaktigheten i samhället själv såsom där medbestämmande.

Det motstånd som vår, kvinnornas, medbestämmanderätt rönt, har varit av två slag. Först ha vi det rent maskulina motståndet, det som fick ett pregnant uttryck hos en professor i Lund, som då han tillfrågades om sin ställning till kvinnans politiska rösträtt, svarade: "Varenda fiber i min kropp reser sig emot den; men hur jag söker, kan jag icke finna något som helst hållbart argument emot." Denna art av motstånd finns inom alla partier, höger, liberaler och socialdemokrater, och vad de än kunna påstå, så bottnar den i ringaktning. Men vänstersidan är medveten om att denna ringaktning icke stämmer med den demokratiska principen, att fastmer denna principens ofrankomliga konsekvens är, att även kvinnorna ha ett rättvist krav på att få bli riktiga människor med fullt medborgerligt ansvar. Därför ha vänsterpartierna också antagit sig vår fråga, och även i den tid, då de ännu icke ville sätta den på programmen bortskedde nekandet under fullt medgivande av att saken den tiden är ju ingalunda så långt var rättfärdig och måste upptagas; det var endast nödvändigt att gå i ordning med frågorna. Hos vänstern är alltså det instinktiva maskulina motståndet såtillvida övervunnet av den politiska övertygelsen; båda vänsterpartierna arbeta för vår sak, därför att de veta, att det är deras demokratiska plikt att så göra.

För högern åter har ställningen varit en annan. Bakom vår tids konservativa syn ligger en uppfattning av staten som något för sig existerande, som har krav på allas tjänande, allas underordnande; för den konservativa riktningen äro människorna till för statens skull, icke tvärtom. Ut ifrån den tankegången är det

konsekvent, att då det ändå måste vara människor, som skola styra denna stat, det endast bör vara de mest mogna och utvecklade människor. Vi kunna förstå, även om vi icke kunna gilla, denna statsnytteprincip, så länge jämte alla kvinnor även flertalet män voro uteslutna från medborgarskapet. Vi ha visserligen på vänstersidan tyckt, att högern hade några underliga kriterier på vem som var kompetent och vem som icke var det, och vi ha ingalunda alltid förmått konstatera statsnyttans höga princip som förverkligad i högerns uppdelning av dem som voro värdiga eller icke värdiga att öva medbestämmanderätt i statens angelägenheter. Men hur det än kan vara med det från det ögonblick, då högern uppgav motståndet mot den allmänna rösträtten för män, kunna vi icke se någon rimlighet eller konsekvens i att den fortfarande ville hålla dörren stängd för kvinnorna. Skola vi se saken ur ren trång partisynpunkt, så förstår jag bättre, att vänstern skulle kunna dra sig för att släppa in de kvinnliga väljarskarorna; politiskt omogna voro säkert både arbetarna och kvinnorna, men medan arbetarnas omognad huvudsakligen var vänsterfärgad, fruktar jag, att kvinnornas omognad till att börja med väsentligen går i högerriktning. Och därför låge det nära till hands för högern att se den kvinnliga rösträtten som en mot- vikt mot den allmänna rösträtten för män.

För oss på vänstersidan har argumentet om den bristande mognaden ingen betydelse. För vänstern är den politiska medbestämmanderättens utsträckning icke en partisak. Medborgarrätten och medborgarplikten, ansvaret för det hela som en syntes av det enskilda är en faktor och en mycket viktig faktor i varje människas rätt till full personlig utveckling av alla andliga förmögenheter; ansvaret för statens väl är uppfostrande och mognande minst lika mycket som allt annat ansvar vi människor ha att bära.

För mig personligen är detta själva kvintessensen av rösträtten. Vi kvinnor liksom männen ha krav på att få varje andlig möjlighet inom oss bragt till utveckling så långt, som den hos var och en kan utvecklas, men ingen utveckling är möjlig utan övning, personligt utövande och personligt ansvar. Därför får staten dras med oss omogna, tills vi hinna bli uppfostrade; därför få vi finna oss att det går långsamt och knagg- ligt med utvecklingen på alla områden. Om vi kunde välja mellan att få ner en ängel från himmelen, som kunde styra oss alla med gudomlig vishet, eller att låta demokratien härska med alla dess fel och alla dess brister, med alla misstag och alla bakslag, så valde jag för min del felen och mistagen och bakslagen, ty genom dessa gå vi ändå framåt, även om det går litet i sicksack. Genom att vi själva styra, om det är skröp- ligt nog, växa vi; genom att

bli styrd har ännu ingen människa även lagt en enda tum till sin växt.

Kvinnorna äro den sista stora kategori, som hittills utestängts från medborgarrätten. Såvitt jag kan se, är det en farlig kategori att utestänga. Ty kvinnorna ha inflytande på det uppväxande släktet mera än vad männen ha, och önska vi att det släkte, som kommer, skall hinna längre än vi i samhällsanda och förmåga att underordna enskilda intressen under de allmänna, offra ögonblickets fördel för framtidens väl, då är det viktigt, att kvinnorna lära sig de samhällseliga dygderna. Det är viktigt för alla partier, höger såväl som vänster. Kvinnorna utanför staten och samhället äro en död vikt att släpa på; kvinnorna innanför komma att hjälpa att draga lasset; även om de äro försiktiga i början och vilja lära sig först och göra sig hemmastadda först, så är det ändå vår natur att hjälpa, vår natur att ta oss an dem, som icke kunna hjälpa sig själva, vår natur att söka förvalta så, att var och en får sitt. Därför vädjar jag, som de andra riktningarnas representanter gjort, vädjar till dem som makten hava att släppa oss in, att låta oss lära oss, låta oss uppfostras; vi skola till gengäld göra vad vi kunna för att vara till hjälp; mera önska vi icke, men mindre icke heller, för vår egen skull, för männens skull och för det samhälles skull, som är både mäns och kvinnors.

Taggar

1910-tal, 1917, Kvinna, Rösträtt

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/anna-bugge-wicksell-foredrag-for-kvinnans-rostratt>